

---

## МЕХАНИЗЪМ

за противодействие на тормоза и насилието и осигуряване на безопасна  
образователна среда  
учебна 2026/2027 година

---

УТВЪРЖДАВАМ: .....  
СВЕТЛАНА СТОЕВА, ДИРЕКТОР

Приет с решение на Педагогическия съвет: протокол № 9 от 11.09.2026 г.

Утвърден със заповед № РД 1262-28 /15.09.2026 г.

Настоящият механизъм се прилага съвместно с действащите нормативни актове и утвърдените национални механизъм и алгоритъм. При противоречие предимство имат действащите нормативни изисквания.

## I. Основание, обхват и принципи

Механизмът определя вътрешния ред за превенция, ранно разпознаване, незабавна реакция, документиране, проследяване и междуинституционално взаимодействие при тормоз и насилие в НУ „Отец Паисий“ – Симеоновград. Обхваща учениците от I–IV клас, децата от подготвителната група, педагогическия и непедагогическия персонал, родителите и други лица, участващи в училищния живот, включително ситуации в дигитална среда, които засягат безопасността на децата.

Нормативна и методическа основа: Закон за предучилищното и училищното образование; Закон за закрила на детето и правилникът за прилагането му; Наредба за приобщаващото образование; утвърдените от МОН Механизъм за противодействие на тормоза и насилието и Алгоритъм за прилагането му (Заповед № РД09-5906/28.12.2017 г.), при съобразяване с действащите им изменения и приложения.

- Най-добрият интерес, безопасността и достойнството на детето са водещи.
- Нулева толерантност към насилието, без стигматизиране на дете, което е проявило проблемно поведение.
- Реакция на всяко съобщение за насилие, независимо дали е налице системност, и разграничаване на тормоза от конфликт.
- Поверителност и споделяне на информация само с лица и органи, за които тя е необходима.
- Равнопоставеност, приобщаване и възрастово съобразен подход; изслушване на детето без повторна виктимизация.

## II. Понятия и разпознаване

Насилието може да бъде физическо, психическо/емоционално, сексуално, пренебрегване или да се осъществява чрез дигитални средства. Тормозът е форма на насилие с повтарящи се негативни действия и дисбаланс на силите; еднократната тежка проява също изисква незабавна защита и не се омаловажава поради липса на повторемост.

### Форми и примери

| Форма                            | Примерни прояви                                                                                               |
|----------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Физическа                        | Удряне, ритане, блъскане, принуда, отнемане или увреждане на вещи.                                            |
| Вербална и психическа            | Обиди, заплахи, унижение, изнудване, системни подигравки.                                                     |
| Социална                         | Целенасочено изолиране, слухове, подтикване други деца да изключват връстник.                                 |
| Сексуализирано поведение/насилие | Нежелано докосване, сексуализирани коментари, показване или разпространяване на неподходящо съдържание.       |
| Кибертормоз                      | Заплашителни съобщения, обидни публикации, споделяне на изображения без съгласие, изключване от онлайн групи. |

Възможни сигнали: необясними наранявания, страх от посещаване на училище, внезапна изолация, промени в поведението, чести отсъствия, загуба или повреждане на вещи, тревожност при ползване на телефон. Нито един признак сам по себе си не доказва насилие; съмненията се проверяват деликатно и при риск се предприема защита.

## III. Организация и отговорности

### 1. Директор

- Утвърждава механизма и ежегодния план за превенция; определя със заповед Координационен съвет и негов председател.
- Осигурява дежурства, безопасни места за подаване на сигнали, обучение на персонала и информиране на родители и ученици.
- Организира необходимото незабавно уведомяване на компетентните органи и изпълнението на мерките за закрила.
- Контролира воденето и защитата на документацията, анализа на случаите и отчетността.

## 2. Координационен съвет (КС)

Съставът се определя със заповед на директора. Включва представители на ръководството, педагогическите специалисти и при наличие – психолог/педагогически съветник; други специалисти и родители се привличат по подходящ ред без разкриване на лични данни по конкретни случаи. КС планира превенцията, анализира средата, координира интервенциите при второ и трето ниво, предлага мерки и проследява резултатите. КС не замества органите по закрила и не отлага подаването на задължителен сигнал.

## 3. Всички служители и класни ръководители

- Всеки служител незабавно прекратява опасното поведение, осигурява безопасност и информира директора/определеното лице.
- Класният ръководител разговаря поотделно с децата, информира родителите, когато това е безопасно и допустимо, и следи възстановяването на спокойната среда.
- Учителите в ЦОУД и учителите в подготвителната група прилагат същите правила и осигуряват непрекъснат обмен на необходимата информация.
- Дежурните учители наблюдават идентифицираните рискови зони и документират съществените сигнали.

## IV. Превенция на училищно и групово равнище

### Ежегодни дейности

| Дейност                                                                                                   | Срок/отговорник                                         | Показател                                    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------|----------------------------------------------|
| Анализ на риска и възрастово подходящо анонимно проучване, включително наблюдение на междучасията и ЦОУД. | Начало на годината; КС и класни ръководители.           | Доклад с рискови места и мерки.              |
| Изработване на позитивни правила за общуване във всяка паралелка и група.                                 | Септември–октомври; класни ръководители и учители ЦОУД. | Правила, представени на децата и родителите. |
| Уроци и игри за емоции, емпатия, безопасен интернет, търсене на помощ и реакция на свидетели.             | През годината; учители.                                 | Проведени дейности по класове.               |
| Тематични срещи с родители; ясни канали за сигнализиране.                                                 | Поне веднъж годишно; директор и класни ръководители.    | Информирани родители; отчет на срещите.      |
| Обучение на персонала и проиграване на алгоритъма.                                                        | По годишен план; директор и КС.                         | Инструктаж и практическо упражнение.         |
| Преглед на случаите и ефекта на мерките.                                                                  | В края на всеки срок; КС.                               | Обобщен доклад без лични данни.              |

За деца от подготвителната група и I–IV клас превенцията се осъществява чрез кратки практически ситуации, визуални правила, разкази и ролеви игри. Не се възлагат на деца задължения за разследване, физическо разделяне на участници или охрана.

## V. Алгоритъм при сигнал или установена ситуация

1. **НЕЗАБАВНА БЕЗОПАСНОСТ:** възрастният прекратява поведението, разделя участниците без допълнителен риск, осигурява наблюдение и при нужда първа помощ. При непосредствена опасност или тежко нараняване се звъни на 112.
2. **УВЕДОМЯВАНЕ:** служителът незабавно уведомява директора или определения заместник по функция учител/член на КС. Съобщенията могат да са устни, писмени или електронни; анонимните сигнали също се преценяват.
3. **ЗАКРИЛА:** при данни или основателно съмнение за насилие над дете се подава сигнал до компетентния отдел „Закрила на детето“ към ДСП, ДАЗД или МВР съобразно чл. 7 от Закона за закрила на детето; при непосредствен риск – 112. Вътрешната проверка не е условие за сигнализиране.

4. ПЪРВОНАЧАЛНО УСТАНОВЯВАНЕ: кратко се документират фактите и непосредствените наблюдения. Разговорите с децата са поотделно, без публично обвинение, внушаващи въпроси и принудително помирение.

5. ОЦЕНКА И МЕРКИ: определят се подходящите действия съобразно националния класификатор, тежестта, риска, повторемостта и възрастта. При съмнение за престъпление не се провежда училищно „разследване“, което може да попречи на компетентните органи.

6. ПРОСЛЕДЯВАНЕ: определя се отговорен служител, дата за проверка на безопасността, мерки за подкрепа на засегнатите деца и действия за предотвратяване на повторение.

#### Три нива на реакция

| Ниво                           | Примерна ситуация                                                                                   | Действия                                                                                                                                                  |
|--------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I – нисък риск                 | Еднократно нарушение на правила без тежки последици, което не налага незабавно външно включване.    | Незабавно прекратяване; педагогически разговори; уведомяване на класния ръководител; възрастово подходящи мерки и проследяване.                           |
| II – повтарящо се/по-сериозно  | Повторяеми прояви, изразен дисбаланс на силите или значими последици.                               | Директор и КС; документиране по националния алгоритъм; индивидуален план, родители и специалисти; външно сигнализиране при основания.                     |
| III – тежко насилие/висок риск | Опасност за здраве и живот, сериозно посегателство, данни за престъпление или друга тежка ситуация. | Незабавна защита, 112 при нужда; задължително уведомяване на компетентните органи; действия по координационния механизъм; план за закрила и проследяване. |

Таблицата е работно резюме. При конкретен случай се използват пълните национални класификатор и алгоритъм; задължението за сигнализиране не зависи от определеното вътрешно ниво.

#### VI. Подкрепа и възстановяване на безопасността

##### Дете, преживяло насилие

- Осигуряване на физическа и психологическа безопасност и доверен възрастен.
- Изслушване с уважение към възрастта; информация за това кои лица и органи ще бъдат уведомени.
- План за безопасност: наблюдение в рискови зони, организация на придвижване, достъп до подкрепа, проследяване без изолиране на детето.
- При нужда – обща или допълнителна подкрепа за личностно развитие и взаимодействие с компетентни външни специалисти.

##### Дете, проявило насилие

- Ясно назоваване на недопустимото поведение, без етикетиране на личността.
- Изясняване на потребностите и факторите, подкрепа за саморегулация, емпатия и ненасилствено разрешаване на конфликти.
- Възстановителен подход само когато е безопасен, доброволен и не поставя пострадащото дете под натиск.
- Прилагане на мерки съгласно действащата нормативна уредба и правилника за дейността на училището, съобразно възрастта.

##### Свидетели, родители и персонал

На свидетелите се разяснява как безопасно да потърсят възрастен, без да се изисква да се намесват физически. Родителите получават необходимата информация за собственото си дете и мерките за подкрепа, без разкриване на защитени данни за други деца. При данни за насилие в семейството уведомяването на родител не трябва да увеличава риска за детето и се съгласува с органите по закрила.

## **VII. Особени ситуации**

### **Кибертормоз**

Не се препращат публично обидни материали или изображения. Запазват се необходимите доказателства по безопасен начин, ограничават се достъпът и разпространението и се уведомяват директорът и компетентните органи според риска. Децата се насочват към блокиране, докладване и търсене на помощ от възрастен.

### **Съмнение за насилие от възрастен**

Сигналът се приема и разглежда без конфликт на интереси. Незабавно се осигурява безопасността на детето и се уведомяват компетентните органи при законовите предпоставки. Директорът предприема действия в рамките на правомощията си; ако сигналът се отнася до директора, той може да бъде подаден пряко до органите по закрила, МВР и компетентните образователни органи.

### **Непосредствена опасност**

При тежко нараняване, заплаха за живота, опасно оръжие, сериозно сексуално посегателство или друга спешна ситуация се търси помощ на 112, оказва се първа помощ според компетентността и се следват указанията на органите. Не се провеждат групови разпити или очни ставки.

## **VIII. Документация, поверителност и отчетност**

Документирането се извършва съобразно националния механизъм и алгоритъм. Дневникът/регистърът на случаите се съхранява от изрично определено със заповед лице в защитено място с ограничен достъп; не се оставя на общодостъпно място. Личните данни се обработват само за конкретните законни цели и при приложимите правила за защита на личните данни.

За първо ниво се прилагат действията и изискванията за документиране по националния алгоритъм; случаите от второ и трето ниво се отразяват в предвидената училищна документация. Отделно се документират подадените сигнали до компетентните органи и мерките за проследяване. Не се публикуват списъци на засегнати деца.

КС изготвя обобщен анализ поне в края на учебната година: брой сигнали и случаи по нива, рискови места и периоди, приложени превантивни мерки, повторяемост и необходима квалификация, без идентифициращи данни. Резултатите се използват за актуализиране на плана за следващата година.

## **IX. Информирание, влизане в сила и актуализация**

Механизмът се довежда до знанието на всички служители срещу удостоверяване на запознаването, представя се на родителите и се разяснява на децата в достъпна форма. Информация за каналите за подаване на сигнали се поставя на видимо място и на училищния сайт, без публикуване на чувствителни данни. Документът се актуализира при промяна в нормативната уредба или установена необходимост.

#### **ПРИЛОЖЕНИЕ 1. Кратка карта за действие на служител**

1. Спри опасното поведение и осигури безопасност.
2. При спешност звъни на 112 и осигури необходимата първа помощ.
3. Уведоми незабавно директора/определеното лице.
4. При данни за насилие над дете изпълни задължението за сигнализиране по чл. 7 ЗЗДет.
5. Запиши само наблюдаваните факти; не разпитвай публично и не обещавай абсолютна тайна.
6. Съдействай за подкрепата и последващото проследяване.

#### **ПРИЛОЖЕНИЕ 2. Образец за първоначално съобщаване на ситуация**

Дата и час на съобщението: .....

Подател/служител, приел информацията:

.....

Място и време на случилото се: .....

Непосредствено наблюдавани факти (без предположения):

.....

Предприети спешни действия: .....

Уведомени длъжностни лица и час: .....

Подаден сигнал до външен орган (ако е приложимо), час и начин:

.....

Непосредствени мерки за безопасност: .....

Лице, което продължава проследяването:

.....

Забележка: Образецът е помощен и не заменя задължителните форми и регистри по националния алгоритъм.

### **ПРИЛОЖЕНИЕ 3. Индивидуален план за безопасност и проследяване**

Служебен номер на случая: .....

Отговорен служител: .....

Оценени рискове и рискови места: .....

Мерки за защита и подкрепа на детето:

.....

Действия с останалите участници и класа:

.....

Необходими външни партньори и сигнали:

.....

Срок за първа проверка на безопасността:

.....

Резултат от проследяването и последващи действия:

.....

#### ПРИЛОЖЕНИЕ 4. Годишен план за превенция – работна матрица

| Мярка                                                        | Срок        | Отговорник          | Отчет |
|--------------------------------------------------------------|-------------|---------------------|-------|
| Оценка на училищния климат и рисковите зони                  | I срок      | КС                  |       |
| Правила във всяка паралелка/група                            | I срок      | Учители             |       |
| Уроци за емоции, ненасилствено общуване и онлайн безопасност | Целогодишно | Учители             |       |
| Срещи с родители и канали за сигнали                         | По план     | Класни ръководители |       |
| Обучение на персонала                                        | По план     | Директор/КС         |       |

|                                           |                  |    |  |
|-------------------------------------------|------------------|----|--|
| Анализ и предложения за следващата година | Край на годината | КС |  |
|-------------------------------------------|------------------|----|--|

**ПРИЛОЖЕНИЕ 5. Данни за попълване преди утвърждаване**

- Заповед и поименен състав на Координационния съвет:  
.....
- Определено лице за приемане на сигнали и негов заместник по функция:  
.....
- Служебни контакти на ОЗД/ДСП, РУ на МВР и други местни партньори:  
.....
- Място и режим на съхранение на документацията:  
.....
- Потвърден канал за сигнали (телефон, електронна поща, на място):  
.....
- Училищни рискови зони, установени при началната оценка:  
.....